

संस्था परिचय (Introduction of Organization)

विजय विकास स्रोत केन्द्र २५ वर्ष पूरा गरेको राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था हो । यसले सामुदायिक विकास निर्माणका विभिन्न क्षेत्रमा देशका विभिन्न जिल्लामा धेरै कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गरिरहेको छ । "स्वावलम्बी समाजको निर्माण" गर्ने परिकल्पना लिएर स्थापना भएको संस्थाले स्वावलम्बी समाज निर्माणका लागि आवश्यक विभिन्न क्षेत्रमा सिबि सिकाउदैको मान्यता अनुसार काम गरिरहेको छ । मानवीय स्रोत विकास, संस्थागत विकास, सामाजिक परिचालन, लघु वित्त कार्यक्रम, आय आर्जन कार्यक्रम, खानेपानी तथा सरसफाइ कार्यक्रम, भौतिक पूर्वाधारतर्फ हरित सडक, सिचाइ पोखरी तथा कुलो निर्माण, सुधारिएको घट्ट निर्माण र सामुदायिक भवन निर्माण जस्ता क्रियाकलापमा संस्थाले विशिष्टीकरण हासिल गरेको छ ।

संस्थाले आफ्नै क्षेत्र गैडाकोट र वरपरका क्षेत्रको स्वास्थ्य क्षेत्रको लागि एम्बुलेन्स सञ्चालन, स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्दै आएको छ भने आर्थिक विकासको लागि बिकू बचत, गुणस्तरीय शिक्षाको लागि विजय सामुदायिक शिक्षा सदन, आय आर्जनतर्फ सिकने थलोको रूपमा कृषि फर्मको प्रवर्द्धन गरी सेवा प्रदान गर्दै आएको छ । चेतना सदन, पुस्तकालयको विकास, सेक्रेटरीयल सेवा यसका मुख्य आम्दानीका स्रोत हुन् । अहिले असगठित एव स्वास्थ्य सेवामा कम पहुँच भएका समुदायहरूको स्वास्थ्य क्षेत्रमा पहुँच बढाउने उद्देश्यले स्वास्थ्य लघु विमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न लागिरहेको छ ।

स्वास्थ्य लघु विमा कार्यक्रम (Health Micro Insurance Scheme)

नेपाल कृषि प्रधान देश हो । यहाँका अधिकांश जनता कृषिमा निर्भर गर्दछन् । भौगोलिक विकटता र पहाडी भू-भागले नेपालको अधिकांश क्षेत्रफल ओगटेको छ, जसले गर्दा कुल जनसंख्याको ९०% जनता गाउँमा बस्ने गर्दछन् । स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने निकायहरूले सबै क्षेत्र समेट्न नसकेको कारण गाउँका अधिकांश जनताको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच ज्यादै न्यून छ । नेपालका प्रति १००० शिशुहरूमा ७० जनाको मृत्यु हुने गर्दछ भने हरेक ५ मिनेटमा १ बाल बालिकाको मृत्यु हुने गर्दछ । यसरी नै एक वर्षमा भाडापखालाले २६,००० र श्वास प्रश्वासले ३२,००० बाल-बालिका मर्ने गर्दछन् । ३ वर्ष मुनिका बाल बालिका मध्ये ५०% कुपोषणको कारणले कम तौल भएका हुने गर्दछन् । प्रति १ लाख सुत्केरी महिलामा ५३१ जनाको मृत्यु हुने गर्दछ । नेपालको कुल जनसंख्याको २२% जनता ४० वर्षसम्म मात्र वाञ्छन सकेका छन् । कुल जनसंख्याको ९०% जनताको राम्रो स्वास्थ्य उपचारमा पहुँच छैन । हुन त नेपालमा

श्री ५ को सरकारबाट सञ्चालित ५ वटा क्षेत्रीय अस्पताल, ७५ वटा जिल्ला अस्पताल, ११६ वटा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, ७५४ वटा स्वास्थ्य चौकी र ३१२० वटा उप-स्वास्थ्य चौकी कार्यरत छन्, तापनि स्रोत र साधनको अभावले यो सेवा नगन्य देखिएको छ । यसरी कुल जनसंख्याको १०% जनताको मात्र स्वास्थ्य सेवामा पहुँच पुगेको देखिन्छ । स्थानीय समुदायको स्वास्थ्य सेवामा पहुँच बढाउने उद्देश्यले विजय विकास स्रोत केन्द्रले २०६० चैत्र २२ गतेबाट स्वास्थ्य लघु विमा कार्यक्रमको शुरुवात गरेको छ । कलेज अफ मेडिकल साइन्सेस भरतपुरसँग सम्झौता गरी पूर्ण साझेदारी मोडेलमा सञ्चालन भएको छ । मेडिकल कलेजले स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउंदछ भने सि. एम. एस. फार्मसी मेडिकल कलेजभित्र र गेट बाहिर श्रीकृष्ण फार्मसीले औषधी सेवा उपलब्ध गराउंदछन् । यसरी नै नारायणगढमा प्रताप फार्मा र गैडाकोटमा नेपाल फार्मांले औषधी उपलब्ध गराउने गरेका छन् । एम्बुलेन्स सेवा तर्फ VDRC, भुक्टी र रेडक्रस चितवनका एम्बुलेन्सहरू परिचालन गरिएको छ । नेपालमा केही संगठित सेवामा कार्यरत अर्थतन्त्रका व्यक्तिको स्वास्थ्य विमा गर्ने गरेको देखिएता पनि असगठित अर्थतन्त्रका क्षेत्रमा धेरै कम प्रयासहरू भएको देखिन्छ । प्राय गरेर नेपालका अधिकांश विपन्न गरिब वर्ग कुनै पनि औपचारिक एव संगठित आर्थिक क्षेत्रमा संलग्न भएको पाइँदैन । गाउँघरमा विरामी पदा प्रयोग गर्ने गरी रुपैया पैसा संकलन गरेर कतै राखिएको हुँदैन । गाउँघरमा विरामी भएको अवस्थामा २/४ दिन आफै सञ्चो होला भनेर स-सानो काम गर्ने गरिन्छ, त्यसपछि पनि सञ्चो नभए धामी भाँकी, देवी देवताको भाकल गर्न पुग्दछन्, त्यसपछि पनि नभएमा स्वास्थ्य चौकी वा अस्पताल जाने गरिन्छ । एकातिर अस्पताल जानको लागि प्रयाप्त पैसा हुँदैन अर्कोतिर अस्पताल पुग्ने बेलासम्म रोगले विकराल रूप लिइसकेको हुन्छ । प्रयाप्त रकमको अभावमा चर्को स्वास्थ्य उपचार खर्चबाट पीडित समुदाय रोगको उपचार तिर लाग्नुभन्दा रोग पालेर बस्न बाध्य छन् । यस्ता समस्यालाई मध्यनजर गर्दै संस्थाले सम्पूर्ण जोखिम कार्यक्रममा निहित रहने नेपालकै नयाँ मोडेलको स्वास्थ्य लघु विमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेको छ ।

स्वास्थ्य लघु विमा कार्यक्रमका उद्देश्यहरू (Objectives of Health Micro Insurance)

- ❖ समुदायलाई चर्को स्वास्थ्य उपचार खर्चबाट राहत प्रदान गर्ने ।
- ❖ स्वास्थ्य जोखिमलाई विमा गरी उपचार सेवा प्रदान गर्ने ।
- ❖ कमजोर आर्थिक अवस्था भएका जनताहरूलाई नियमित स्वास्थ्य उपचारको लागि वानी बसाउने ।

- ❖ अपर्कट आइपनें स्वास्थ्य समस्यीको लागि आर्थिक सकट निवारण गर्ने ।
- ❖ समुदायलाई सामुहिक एकताको भावना विकास गर्दै स्वास्थ्य क्षेत्रमा आत्मनिर्भर बनाउने ।
- ❖ समुदायलाई सस्तो गुणस्तर सेवा प्रदान गर्न संस्थागत विकास गर्ने ।

सेवा तथा सुविधाहरू (Benefit Package)

यस विजय विकास स्रोत केन्द्रद्वारा सञ्चालित स्वास्थ्य लघु विमा कार्यक्रमले निम्न सेवा तथा सुविधा (Benefit) प्रदान गर्नेछ । यी सेवा तथा सुविधाहरू संस्थाले तोकेको अस्पताल तथा औषधी पसलबाट मात्र लिन सकिने छ । कुनै प्रकारका दुविधा भएमा कार्यालयमा सम्पर्क गर्नुहोला ।

क्र.सं.	उपलब्ध सेवाहरू	प्रतिशत
१.	साधारण जाँच / स्वास्थ्य सेवा परामर्श (Consultation): सबै प्रकारका साधारण विरामी जाँच वा परीक्षण तथा पुनः सोधपुछ गरिने छ । यस विमा कार्यक्रमले समावेश नगरेका भनि परिभाषित गरिएको बाहेक सबै प्रकारका विरामी अवस्थामा सेवा पाउने ।	१०० प्रतिशत
२.	अस्पताल भर्ना: प्रत्येक पटक विरामी हुँदा ५ दिनसम्मको अस्पताल भर्ना खर्च कार्यक्रमले व्यहोर्ने छ । त्यसभन्दा धेरै दिन अस्पतालमा बस्नु परेमा कार्यक्रमले व्यहोर्ने छैन, सदस्य आफैले व्यहोर्नु पर्नेछ ।	१०० प्रतिशत
३.	साधारण सुत्केरी: अस्पतालमा साधारण सुत्केरीका लागि भर्ना हुँदा लाग्ने खर्च (साधारण वेड) तथा सुत्केरी पूर्व एव सुत्केरी पछिका सेवाहरू यस अन्तर्गत पर्नेछन् तर अलग कोठा (क्याविन) आदिको खर्च व्यहोर्ने छैन ।	१०० प्रतिशत
४.	कठिन सुत्केरी: साधारण वेडको प्रयोग तथा कठिन सुत्केरी सेवा प्राप्त हुनेछ तर अलग कोठा (क्याविन) प्रयोग गरेको खर्च व्यहोरिने छैन ।	१०० प्रतिशत
५.	प्रयोगशाला परीक्षण: कार्यक्रमको सुविधा प्याकेजमा सबै प्रकारका प्रयोगशाला परीक्षण (गर्भ परीक्षण र एच आइ भी जाँच समेत) हरू पर्दछन् । निर्धारण गरिएको अस्पतालमा नभएका सेवाहरू पर्ने छैनन् ।	१०० प्रतिशत

क्र.सं.	उपलब्ध सेवाहरू	प्रतिशत
६.	हाड भाँचिएको : (Fraction) शरीरका कुनै अङ्ग भाँचिएको अवस्थामा कृत्रिम अङ्ग वा अन्य उपकरण (Appliance) बाहेकका खर्चहरू कार्यक्रमले व्यहोर्ने छैन ।	१०० प्रतिशत
७.	रेडियोलोजी तथा अरु परीक्षणहरू : यसभित्र एक्सरे, अल्ट्रासाउण्ड, इण्डोस्कोपी, ई सि जि. आदि पर्नेछन् । एम.आर.आइ. तथा सिटी स्क्यान जस्ता परीक्षणहरू यस भित्र पर्ने छैनन् ।	१०० प्रतिशत
८.	साधारण अपरेशन : सबै प्रकारका साधारण अपरेशनहरू समावेश गरिने छन् ।	१०० प्रतिशत
९.	ठूला अपरेशन : सबै प्रकारका अपरेशन (निर्धारित गरिएको अस्पतालमा प्राप्त हुने सेवा मात्र) समावेश गरिनेछ ।	१०० प्रतिशत
१०.	साधारण मुटुको समस्या : तोकिएको अस्पतालमा प्राप्त हुने मुटुसम्बन्धी साधारण समस्याको उपचार । विशेष सेवा चाहिने मुटुका रोग सम्बन्धी सेवाहरू समावेश गरिएका छैनन् ।	१०० प्रतिशत
११.	साधारण दाँतको समस्या : दाँत दुखेको, दाँत उखेल्ने र यस्तै साधारण समस्याको उपचार कार्यक्रममा समावेश छन् । दाँतको नियमित जाँच, दाँत भर्ने, सफा गर्ने, दाँत फेर्ने आदि समावेश छैनन् ।	१०० प्रतिशत
१२.	एम्बुलेन्स सेवा : निर्धारित अस्पतालसम्म सिफिस्ट विरामी लैजान एम्बुलेन्स सेवा उपलब्ध गराइनेछ तर अस्पतालबाट फर्कन वा अर्को कुनै ठाउँमा लैजान यो सेवा उपलब्ध गराइने छैन । यो सेवा पाउन सस्थाले निर्धारित गरेको एम्बुलेन्स मात्र प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।	१०० प्रतिशत
१३.	औषधी : निर्धारित अस्पतालले सिफारिस गरेको औषधीहरू मात्र निर्धारित फार्मसीहरूबाट खरीद गर्दा ५० प्रतिशत औषधीको रकम कार्यक्रमबाट व्यहोरिने छ र बाँकी ५० प्रतिशत रकम विरामीले नै व्यहोर्नु पर्नेछ । साथै एक महिना भन्दा बढी समयसम्म खान पर्ने औषधीमा यो सुविधा प्राप्त हुने छैन ।	५० प्रतिशत

कार्यक्रमले समावेश नगर्ने सेवाहरू (Exclusions)

- दीर्घकालसम्म रहने रोगहरू जस्तो दम, चिनीरोग, ब्लडप्रेसर, क्यान्सर, एड्स, पक्षघात आदिको उपचार कार्यक्रममा समावेश छैन तर यस्ता रोग लागेको पनि पहिचान भएको १ वर्षसम्मको उपचार तथा प्राथमिक उपचार सेवा भने कार्यक्रमबाट प्राप्त हुनेछ ।
- विभिन्न किसिमका उपकरणहरू, कृत्रिम अंग प्रत्यारोपण, चशमा, क्रील चियर, वेल्ड जस्ता साधनहरू कार्यक्रमबाट उपलब्ध हुने छैनन् ।
- ५ दिनभन्दा बढीको अस्पताल भर्ना खर्च र ५०% भन्दा बढीको औषधी खर्च कार्यक्रमले व्यहोर्ने छैन । सम्बन्धित विरामीले नै व्यहोर्नु पर्नेछ ।
- जाँड रकमी, लागू पदार्थ आदिको सेवन गरी हुने लापरवाहीबाट हुन आएको रोगव्याधीको उपचार समावेश गरिने छैन ।
- डाक्टरको सिफारिस र प्रचलित ऐन कानून अनुसार आमाको स्वास्थ्यलाई गम्भीर असर पर्ने देखिएका बाहेक अन्य प्रकारका (ऐच्छिक) गर्भपतन गर्ने सुविधा उपलब्ध हुने छैन ।
- विष सेवन, डाक्टरले सिफारिस नगरेका लागू औषधसेवन जस्ता प्रकृतिका केशमा उपचारका कुनै पनि सेवा उपलब्ध हुने छैनन् ।
- कार्यक्रमले निर्धारित गरेको अस्पताल वा फार्मसीभन्दा अन्यत्रबाट लिइएका सेवाहरूको भुक्तानी हुने छैन । कार्यक्रमले निर्धारण गरेको स्वास्थ्य लघु बिमा कार्यक्रम र यसबाट प्राप्त हुने सेवा सुविधा सम्बन्धमा कुनै प्रकारको निर्णय गर्नु परेमा वा कुनै पनि प्रकारको विवाद भएमा विजय विकास स्रोत केन्द्र, स्वास्थ्य लघु बिमा उप-समितिको निर्णय नै अन्तिम निर्णय हुनेछ ।

बिमा प्रिमियम (Insurance Premium)

यस स्वास्थ्य लघु बिमा कार्यक्रममा एउटा परिवारको सबै सदस्य भई सेवा उपयोग गर्न चाहने परिवारले निम्न अनुसारको प्रिमियम बुझाउनु पर्नेछ ।

क्र.सं.	परिवारका सदस्य संख्या	प्रतिव्यक्ति प्रतिवर्ष प्रिमियम दर
१.	१-५ जना सदस्य भएका परिवार	रु. ३५०/-
२.	६-१० जना सदस्य भएका परिवार	रु. ३२५/-
३.	११ जना वा सो भन्दा माथि सदस्य भएको परिवार	रु. ३००/-
४.	कुनै स्थायी संस्थाका कर्मचारीको हकमा १ जना मात्र पनि सदस्य हुन पाउने ।	रु. ४००/-

विजय सामुदायिक

स्वास्थ्य लघु बिमा कार्यक्रम

**'सामाजिक एकता सहकारिता
र सुरक्षाको लागि
स्वास्थ्य लघु बिमा'**

विस्तृत जानकारीको लागि
विजय विकास स्रोत केन्द्र
गैडाकोट-८, नवलपरासी
फोन : ०५६-५२२९६५, ५२५९००
फ्याक्स : ०५६-५२२९६५
Email : vdrsc@gnet.com.np
Website : www.vdrsc.org.np